

Konya'nın Sosyal İşareti: Şivlilik*

İslam CAN**
Hüseyin ÖZİL***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, şivlilik geleneğinin ürettiği toplumsal ilişki biçimlerinin ortaya konulmasıdır. Çalışma; şivlilik geleneği, geleneğin yaşadığı değişimler ve şivliliğe katılan kişilerin deneyimlerini ortaya koymaktadır. Söz konusu durumların ortaya konulması için nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmaya yöntemlerinden fenomenolojik desenin benimsendiği çalışmada 26 kişiyle görüşülmüştür. Görüşülen kişilere; şivlilik deneyimleri, geleneğin kaybolan adetleri, geleneğe yeni eklenen formlar, şivliliğin kişi ve toplum üzerindeki etkileri hakkında sorular sorulmuştur. Görüşmeler MAXQDA Analytics Pro 2022 programıyla analiz edilmiştir. Bulguların analizinde dört temaya ulaşılmıştır. Bunlar; geçmişten günümüze şivlilik, şivlilik günü, şivlilik tüketimi ve şivliliğin sosyal işlevidir. İlk tema kişilerin kendi çocukluk döneminde yaşadıkları ve gelenek üzerinde yaşanan değişimleri aktarmaktadır. İkinci tema şivlilik günü yaşanan mutabak ritüeller üzerinde durmaktadır. Bu başlıkta fener alayı, şivlilik sabahı, şivlilik çantası, "p(b)isi" gibi şivlilikle özdeşleştirilen durumlar anlatılmaktadır. Üçüncü temada şivlilik geleneğinde yaşanan değişimler detaylandırılmakta ve ailenin şivlilik üzerindeki etkisi ortaya konulmaktadır. Son tema ise şivliliğin kişi, aile, komşuluk ve kent üzerinde oluşturduğu değişimlere değinilmektedir. Kısacası şivlilik, çocukların ve ailelerin bir bayram gibi kutladığı ve hayatın stresinden uzaklaştığı rutin dışı geçirilen bir gündür.

Anahtar Kelimeler: Şivlilik, Şivlilik Günü, Konya, Gelenek, Fenomenoloji.

Social Sign of Konya: Shivlilik

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the forms of social relations produced by the tradition of shivlilik. The study reveals the tradition of shivlilik, the changes in the tradition and the experiences of the people participating in shivlilik. Qualitative research method was adopted to reveal these situations. In the study where phenomenological design, one of the qualitative research methods, was adopted, 26 people were interviewed. The interviewees were asked questions about the experiences of shivlilik, the lost customs of the tradition, the new forms added to the tradition, and the effects of shivlilik on the individual and society. The interviews were analysed with MAXQDA Analytics Pro 2022 software. Four themes were arrived at in the analysis of the findings. These themes are as follows: shivlilik from the past to the present, shivlilik day, shivlilik consumption and the social function of shivlilik. The first theme describes the changes that people experienced in their childhood and the changes in the tradition. The second theme focuses on the customary rituals on the day of shivlilik. Under this title, situations such as torchlight procession, shivlilik morning, shivlilik bag, "p(b)isi", which are associated with shivlilik, are described. The third theme elaborates on the changes in the tradition of shivlilik and reveals the influence of the family on shivlilik. In the last theme, the changes that shivlilik creates on the individual, family, neighbourhood and city are mentioned. In summary, shivlilik is a non-routine day that children and families celebrate like a holiday and get away from the stress of life.

Keywords: Shivlilik, Shivlilik Day, Konya, Tradition, Phenomenology.

* Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü tarafından 24401036 proje numarasıyla desteklenmektedir. Çalışmanın gerçekleştirilmeden önce Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilimsel Etik Değerlendirme Kurulundan 27.02.2024 tarihli 2024/35 karar sayısıyla onay alınmış, çalışma alınan onaydan sonra gerçekleştirilmiştir./ This study is supported by Selçuk University Scientific Research Projects (BAP) Coordination Office with project number 24401036. Before carrying out the study, approval was received from Selçuk University Faculty of Letters Scientific Ethics Evaluation Board with decision number 2024/35 dated 27.02.2024, and the study was carried out after the approval.

** **Corresponding Author/Sorumlu Yazar,** Doç. Dr./Assoc. Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Selçuk University, Konya, Türkiye, islamcan@hotmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi/Asst. Prof., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Selçuk University, Konya, Türkiye, huseyin-ozil@hotmail.com

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 30.04.2024-13.06.2024

Citation/Atf: Can, İ., Özil, H. (2024). Konya'nın sosyal işareti: şivlilik. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54, 489-507. <https://doi.org/10.52642/susbed.1476385>

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

1. Giriş

Toplumların ortak mirası olarak görülen gelenekler, sürekliliğin ve meşruiyetin kaynağıdır. Dolayısıyla gelenekler, hem toplumun değerlerini ve uygulama biçimlerini hem de bu değerlerin aktarım şeklini ifade eder. Değerler, onları uygulayanların ortak bilgi anlayışlarını ve davranışlarını yansıtmaları bakımından önem taşır (Yılmaz, 2005, s. 40). Bu minvalde Anadolu'da özüne bağlı kalınarak uygulanan pek çok geleneğe rastlamak mümkündür. Aşure, Hıdırellez, Nevruz, Tekecik Gezmesi, Şivlilik ve Fener Alayı bu geleneklerden bazılarıdır (Arslan & Meydan, 2023, s. 1126; Çakır, 2005, s. 371).

Şivlilik, Konya'ya has bir gelenektir. Üç ayların başlangıcı olan Receb ayının ilk Perşembe günü, Konya'da "Şivlilik Günü" olarak kutlanır. Akşamına Regaip Kandili'nin de kutlandığı Şivlilik Günü, Konya'nın merkezinde ve köylerinde yaşayanlar tarafından, "İlk Namaz" olarak da adlandırılır (Varnalı, 2022, s. 34; Desteli, 2014). Konya'da "İlk Namaz", "Orta Namaz" ve "Büyük Namaz" olarak adlandırılan aylar sırasıyla Recep, Şaban ve Ramazan aylarıdır. Konyalılar bu ayları bir tekerleme gibi sayarak ifade ederler: "*Cemaziyelvel, Cemaziyelahir, İlk namaz, Orta namaz, Ramazan*". Üç aylar olarak da bilinen bu ayların; namaz, kandil ve şivlilik gibi kendine has adetleri vardır (Görgülü, 2018, s. 71; Sakaoglu, 2016, s. 10; Işık, 2000, s. 19). Bu nedenle şivlilik, birçok araştırmacının dikkatini çekmiş ve araştırmalara konu olmuştur.

Şivlilik üzerine yapılan araştırmaları üç gruba ayırmak mümkündür: (1) Şivliliği tanıttığı nitelikte çekilen kısa **belgeseller** ve şivlilikle ilgili **haberler** (IRT Avaz, 2015; Show Ana Haber, 2023; Kontv Haber, 2023 vd.), (2) şivlilik geleneğine dair kültür sanat dergilerinde çıkan **tanıtım yazıları** (Sakaoglu, 2023; Varnalı, 2022; Işık, 2000; Işık, 2013; Şahin, 2022), (3) çeşitli akademik alanlarda yayımlanan **şivlilik araştırmaları** (Fikret, 1936; Görgülü, 2018; Arslan ve Meydan, 2023; Aydın, 1985; Tekin, 2014; Sakaoglu, 2016; Koz, 1992).

Şivlilik hakkında yapılan çalışmaların temel ilgi alanı, geleneğin nasıl ortaya çıktığıyla ilgilidir. Bu bağlamda şivliliğin doğuşu, tarihsel süreçte gerçekleştirilen kutlama biçimleri ve yaşayan kültürel bir miras olarak şivliliğin önemi, bu çalışmaların temel ilgi odağıdır. Ancak bu çalışmalarda şivlilikle doğrudan ilişkilendirilebilecek bazı konuların çalışılmadığı görülmektedir. Çalışılmayan bu konular arasında; şivliliğin sosyal ilişkiler üzerindeki etkisi, zaman içerisinde yaşanan değişimler, aile-çocuk ilişkileri, şivlilik tüketiminin insan sağlığı üzerindeki etkileri ve belediyelerin şivlilik uygulamaları gibi hususlar sayılabilir. Ayrıca pek az çalışma dışında (Arslan, 2021 ve Gündüz, Çiftçi, & Sekmenli, 2015), şivlilik çalışmaları, saha araştırmalarıyla desteklenmemiştir. Saha çalışmasıyla desteklenen Arslan'ın çalışması, eğitim alanında yapılmıştır. Bu çerçevede çalışmanın temel ilgisi, şivlilik geleneğine odaklanmaktan ziyade, şivliliğin sosyal bilgiler dersi bağlamında bir kültürel aktarım aracı olarak ne şekilde kullanılabileceği üzerinedir. Diğer çalışma ise sağlık alanında gerçekleştirilmiş olup şivlilikten ziyade fener alayında oluşan yanıkların önlenmesi ve tedavisine yöneliktir. Dolayısıyla şivlilik geleneğinin çeşitli bağlamlarına odaklanan ve farklı boyutlarını ele alan çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Bu araştırma söz konusu eksikliklerden bazılarına cevap vermeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede araştırmanın temel amacı şivlilik geleneğinin ürettiği toplumsal ilişki biçimlerinin ortaya konulmasıdır. Bu ilişki biçimleri, şivliliğe katılan kişilerin deneyimlerinden elde edilmiştir. Çalışmada söz konusu deneyimler aktarılmadan önce şivlilik geleneğinin ne olduğu ve ne tür karakteristik özelliklere sahip olduğu üzerinde durulacaktır. Daha sonra ise şivlilik geleneğinde kaybolan adetler, bu geleneğe yeni eklenen formlar, şivliliğin kişi ve toplum üzerindeki etkileri gibi konular, sahadan elde edilen bulgular ışığında analiz edilecektir.

2. Konya'nın Sosyal İşareti: Şivlilik

Günümüzde şivlilik, bir gün ve bir gece olarak kutlansa da eskiden bir ay süreyle toplumsal hayatı etkileyen bir gelenek olarak yaşanmıştır. Bu dönemi Ali Işık (2024) şu sözlerle anlatır;

... cemaziyelahir ayının girmesiyle akşam yemeğinden sonra duyulmaya başlayan trampet ve davul sesleri çarşıda ve evlerde Şivlilik hareketliliğini başlatırdı. Öncelikle Kapı Camii'nin güney tarafına düşen Bulgur Tekkesi civarındaki Uluğbey sakinlerinin çarşılarına gidilerek oradan birer trampet ve kaval; sonra da evde yapılmış veya yapılacak kâğıt fenerler için mum satın alırlardı. O zamanlar henüz stearin mumlar bulunmadığı için iç yağdan yapılmış, dipleri kırmızı veya yeşile boyanmış mumlar satın alınırken mahalle mescit ve camilerinin hakkı da unutulmazdı. O zamanlarda günümüzdeki gibi fener yapımını ekseriya mahallelerin bu hususta kabiliyetli gençleri üstlenirlerdi. Fener için yarım veya bir tabaka eseri cedüt kâğıdı alınır, üzerine çeşitli renkli boyalarla türlü şekiller, resimler, özellikle de at yabut eli kılıçlı ve bir ata binmiş bir kahraman, mesela Şah İsmail veya Aştık Kerem

resimleri yapılır, sonra ayrıca hazırlanmış olan ortası delik bir tahta tekerleğin kenarına bir silindir oluşturularak yapıştırılır; bu tahtanın delik olan ortasından da ekseriya bir karga kamışı ve bazen de bir değnek geçirilerek onların çukur olan uçlarına da mumu yerleştirilirdi. Fener yapımı XX. yüzyıl ortalarına doğru yavaş yavaş yerini hazır fenerlere bırakmaya başlamıştır. Bu dönemde Azizye Camii'nin bemen batısındaki Attarlar Çarşısı'ndaki bütün dükkânlar, rengârenk, irili ufaklı "karpuş, davul, sünnme, kuyruklu" isimleri verilen kâğıt fenerlerle tepeden turnağa kadar doldurulurdu. Bu dönemde mumlar da değişip iç yağdan yapılan mumların yerini ispermeçetten mamul mumlar almıştır.

Trampet ve kavallarla oyun oynayan çocukları asıl heyecanlandırıcı durum, mahalle baskınlarının yapılmasıdır. Bu baskınlar genel olarak çocukların karşı mahallenin kandillerine zarar vermeye çalışması, buna karşılık karşı mahallenin de kendi kandillerini korumaya çalışması üzerine kurulu bir oyundur. Hatta bu baskınlara, bıçaklı sopalı delikanlıların katıldığı da anlatılır. Günümüzde bu adet artık yaşatılmamaktadır. Ancak Mehmet Aydın 1980'lerde bu adetin Konya'nın kenar mahallelerinde nispeten var olduğundan bahsetmektedir (Fikret, 1936, s. 53; Aydın, 1985, s. 21; Çakır, 2005, s. 375-376).

Şivlilik ritüeli, bir gece evvel Fener Alayı ile başlar. Akşam ezanından sonra mahalle sakinleri sokağa çıkar. Çocuklar etrafa renk katan fenerlerini ellerine alırlar. Nevruz geleneğinde olduğu gibi burada da araba lastikleri kullanılarak büyük bir ateş yakılır. Fener Alayı; pamuk şeker, elma şekeri, balon, oyuncak ve fenerlerin satıldığı; patlayan maytapların, ateşten atlayanların seslerinin çokça duyulduğu bir gecedir. Herkesin eğlendiği, oyunlar oynandığı, şarkılar söylendiği, kaynaştığı, sohbet ettiği kısaca hoş vakit geçirdiği keyifli bir akşamdır (Görgülü, 2018, s. 71-72; Varnalı, 2022, s. 34; Tekin, 2011, s. 309).

Fener alayının sabahında çocuklar, sabah ezanıyla uyanıp sokaklara koşar. Her birinin elinde bir torba vardır. Çocuklar, yanlarına aldıkları poşet, çanta ya da torbaları yakından uzağa doğru gezerek adeta birbirleriyle yarışmasına gün boyunca doldurur. Mahalle gezilirken her kapı çalınır ve şivliliğe özel mâni okunur: "*Şivli şivli şişirmiş / Erken kalkan pişirmiş / İki çörek bir börek / Bizze namazlık gerek / Şivliliüüüüüü...*" Geçmiş dönemlerde şivlilik ikramı olarak kırık leblebi, leblebi şekeri, akide şekeri, peynir şekeri, kek, kurabiye, çörek, kurutulmuş iğde, dut, üzüm, kayısı, erik gibi meyveler ve incecik pestiller verilmekteydi (Varnalı, 2022, s. 35; İstanbullu, 2023, s. 2170; Tekin, 2011, s. 309-310).

Şivlilik günü çocuklar, şivlilik toplama heyecanı yaşarken, evlerde de "bişi" hazırlama telaşı yaşanır. Günler öncesinden açılıp saç üzerinde kurutulan şebitler, su serpilerek yumuşatılır; bohça şeklinde katlanarak hazır bekletilir. Sonra da hamur yoğrulup ufak bezeler yapılır. Ocaktaki tavaya, sadece bugüne mahsus kullanılan şırlan yağı (susam yağı) dökülür. Tabak büyüklüğünde açılan bazlamalar, yağda kızartılır; sıcak sıcak şebitin içine konup üzeri örtülür. Ayrıca hazır edilen bişiler akşam olmadan konu komşuya hemen o gün dağıtılmalıdır. Çünkü ertesi güne kalırsa "el âlem ne der" endişesi taşınır. Hatta Konyalılar arasında bu telaşı anlatan bir söz söylenir; "*Namaz geçtikten sonra, şırlan yağını başına çal*". Bu söz tam zamanında yapılmayıp geciktirilmiş olan işler için de kullanılır (Fikret, 1936, s. 54; Sakaoğlu, 2016, s. 11; Tekin, 2011, s. 312).

Şivlilik günü yaşananları genel hatlarıyla bu şekilde ortaya koymak mümkündür. Ancak şivliliğin nasıl yaşandığı kadar, nereden ve nasıl tevarüs ettiği de önemlidir. Zira bu husus birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Buna karşın şivliliğin kökenine dair farklı rivayetlerin olduğu anlaşılmaktadır.

Şivlilik âdetinin gerek Türk dünyasında gerekse de İslâm âleminde bulunmayıp onun sadece Konya şehir merkezi ile sınırlı oluşu; bu âdetin, bu coğrafyada yaşamış, eski bir kavme ait olduğu kanaatine neden olmaktadır. Buna karşın "namaz";¹ ilk bakışta ibadetlere ve sosyal dayanışmaya yönelik uygulamalarıyla İslâmî bir âdetmiş gibi görünür. Ancak flüt/kaval, def/trampet, ateş, kavga ve gürültüler, onun İslamlık öncesi bir âdet olduğunu ortaya koymaktadır. Başta (Fikret Naci) da, flütü dayanak göstererek bu âdetleri Friglere dayandırır (Işık, 2013, s. 254; Işık, 2024; Fikret, 1936).

Şivlilik kelimesine etimolojik açıdan bakıldığında, şib-li-lik > şiv-li-lik dönüşümünün Türkçeye mugayir bir hadise olmadığı görülmektedir. Zira sub > suv > su örneğinde olduğu gibi, Türkçede bir b>v değişmesinin söz konusu olmadığını belirten Işık, şivliliğin muhtemelen Friglere dayandığını belirtir. Ona göre Anadolu'yu yurt tutan Türkler, bu âdeti reddetmek yerine onu İslamlaştırarak kendilerine mal etmişlerdir. Ayrıca Frigce olan ismini de korudular yahut da Farsça veya Arapçadan bu âdete bir isim buldular. Farsçada bu âdeti karşılayacak bir "şib/şiv" kelimesi yoktur. Arapçada ise "doyuran, açlığı

¹ Namaz ve şivlilik, Konya'ya özgü adetlerdendir. Namaz büyükleri ilgilendirirken şivlilik, küçükleri ilgilendirir. Namaz, İslam dinince kutsal 'üç aylar'ın ilk ikisi olan "Recep" ve "Şaban" aylarının Konya merkezindeki adıdır (Işık, 2000, s. 19).

gideren” anlamlı bir [şib'] kelimesi mevcuttur. Şivlilik'in bu kelimedenden türemiş olabileceği, anlamından dolayı daha makul görülmektedir (2013, s. 255).

Şivliliğin kökenine dair açıklamalardan biri de, Işık'ın görüşlerini destekleyecek şekilde, geleneğin kökenini Ebubekir Muhammed Şibli'ye dayandıran rivayettir. Hicretin 334 yılında vefat etmiş olan Ebubekir Muhammed Şibli, rüyasında Hazreti Peygamberin ana rahimine düştüğü gecenin, Recebin ilk perşembesi olduğunu görür. Rüyasında aldığı bu haberi de oturduğu şehrin bütün evlerine duyurur. Haberi duyanlar ise ona birer parça azık/nevale verirler. Bu durum zamanla çocuklar tarafından sahiplenilen bir adet haline gelir (Fikret, 1936, s. 54; Görgülü, 2018, s. 72). Buna karşın şivlilik adedinin gerek Türk dünyasında gerekse bütün bir İslâm âleminde bulunmayıp da sadece Konya şehir merkezi ile sınırlı oluşu bu açıklamayı zayıflatmaktadır. Ayrıca Şibli'nin Konya'da yaşadığına dair hiçbir tarihî kaydın olmayışı bu açıklamayı daha da zayıflatmaktadır (Işık, 2024; Fikret, 1936).

Bir diğer açıklama da Konyalı şair İsmail Detseli'nin “*Şivlilik-Pişinin Tarihçesi*” yazısındaki ifadelerine dayanır. Şivlilik'in ya da pişinin tarihçesini annesinden öğrendiğini belirten şair, şivliliğe dair şu açıklamalarda bulunur;

1071'den önceleri Konya ya göçer olarak gelen atalarımız olan aileler böyle bir ilk namaz günü daha yerleşik düzen kurup bir yerde iskan olmadan çadır hayatı yaşarlarken çadırdaki bilge analarımızdan birinin beyi yağlı bir hamur yemeği yapmasını istemiş. Göçer aileler devamlı yufka ekmeği yaparlardı ki göçerken taşınması kolay olsun diye adam yufkanın içersini zenginleştirmek için hanumundan yağlı bir ekmeğe yapmasını isteyince hanumun aklına bugün bişi dediğimiz nesne takılmış. O zamanlar böyle başgaş (başbaş)yağı. Şırlağan (susam)yağı gibi likit yağlar yokmuş ama buna karşılık koyunlardan sağılan sütlerden oluşturulmuş sade yağ varmış. O yağ ile sabahın erken saatinde çadırın büyük anası çadırın önüne bir meydan ataşı yakmış ve dığan tavaında(Dığan tavası leğenin küçüğü olup geniş ekmeğe ocağına sığabilen içersinde bolca et ve kalabalık aileler için yemek pişirilen bir kap) erittiği bolca sade yağın içersine ufak bezelerden oluşan yağınlaştırdığı yuvarlak hamurları salvermiş onlar yağın içersinde şiv şiv şiv civir civir diyerek tatlı sesler çıkarıyor ve etrafı saran mis kokusunu andıran sade yağın dayanılmaz kokusuna bütün obanın küçük büyüğü herkesler uyanmış ve kokunun geldiği çadıra doğru koşmuşlar bu gelen kalabalığı gören çadırın taze gelini tavada pişilerini unutmuş ve etrafa bakınmaya başlamış ve ana pişti ana pişti pişiyor deyince adı bişilerin kaynarken çıkardığı o şiv ve vicirler seslerinden dolayı da şivlilik adı verilmiş ve o gün bugün adı şivlilik olarak kalmış (Desteli, 2014).

Vedat Çakır ise “*Konya'nın Geleneksel Eğlence Kültürü*” (2005, s. 375) başlıklı yazısında şivlilikle ilgili şunları söylemektedir: “Konya'da çocuklar yırtıcı, göçmen bir kuş olan ve yerel ağzıda “Cüllülük” adıyla bilinen kuşun çıkardığı sese şivlilik derlerdi”. Buradan hareketle Çakır, şivliliğin kuşun sesinden geldiğini belirtmektedir.

Görüldüğü gibi şivliliğin kökenine dair yapılan araştırmalar arasında bir uzlaşma yoktur. Ancak gelenek tüm canlılığıyla yaşanmakta ve yaşatılmaktadır. Hatta son yıllarda şivliliğin bir kent festivaline dönüştüğü kutlamalar görülmektedir. Bu nedenle şivlilik, Konya kent yaşamında önemli bir yere sahiptir ve araştırılmaya değerdir.

3. Araştırma Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir.² Çünkü nitel yöntemler, bireylerin algılarının ve olgularının doğal ortamında derinlemesine bir şekilde incelenmesine imkân veren araştırmalardır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 41). Bu imkân, şivlilik geleneğine katılan kişilerin geleneğe dair yaşamlarının belirlenmesinde ve algılarının betimlenmesinde kullanılmıştır. Nitel araştırmalar ayrıca insanların dünyayı nasıl algıladıklarını ve dünyada ne gibi deneyimler yaşadıklarını da inceler (Merriam, 2018). Dolayısıyla şivliliğin oluşturduğu sosyo-kültürel ortam da, nitel araştırmanın söz edilen özelliğiyle uyumluluk göstermektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Çünkü alanda gerçekleştirilen çalışmalar, büyük oranda geleneğe dair mutad davranışların betimlenmesine odaklanmakta, insan deneyimleri ise göz ardı edilmektedir. “Fenomenoloji, ‘yaşanmış’ uzamın; zamanın ve dünyanın bir özetidir” (Merleau-Ponty, 2020). Bu durum fenomenolojik desen tercihinin bir diğer nedenidir. Şivliliğin analizini, anlamını ve değişimini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma ise kuşkusuz yaşanan dünyadan bağımsız düşünülemez. Ayrıca fenomenoloji, deneyimlerin doğası ve anlamı hakkında daha derin bir anlayış kazanmayı amaçlar (van Manen, 1990, s. 9). Bu yönüyle fenomenoloji, toplumların gelenekleri

² Çalışmanın gerçekleştirilmeden önce Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilimsel Etik Değerlendirme Kurulundan 27.02.2024 tarihli 2024/35 karar sayısıyla onay alınmış, çalışma alınan onaydan sonra gerçekleştirilmiştir.

incelenirken, konuya dair önyargılara kapılmadan inceleme imkânı tanıması nedeniyle kullanışlıdır. Çünkü fenomenoloji, dünya hakkındaki bilginin ediniminde algının önemine dayanan bir varlık bilimidir.

3.1. Çalışma Grubu

Fenomenolojik deseni uygulayan nitel çalışmalarda veri kaynağı, araştırmanın odağında yer alan olguyu deneyimleyen ve bu olguyu dışı vurabilecek kişilerden elde edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 71). Bu nedenle araştırmanın çalışma grubu, şivlilik geleneğini deneyimleyen ve çocuklarıyla hala geleneği yaşatan kişilerden oluşturmaktadır. Araştırma, Konya ilinin merkez ilçelerinde (Selçuklu, Meram ve Karatay) gerçekleştirilmiştir. Tablo 1'de çalışma grubuna ait özellikler gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Kod	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	İkametgah	Kod	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	İkametgah
K1	49	Kadın	Üniversite	Karatay	K14	41	Erkek	İlkokul	Meram
K2	42	Erkek	Üniversite	Meram	K15	52	Kadın	Lise	Meram
K3	30	Kadın	İlkokul	Meram	K16	35	Kadın	Üniversite	Selçuklu
K4	33	Kadın	Üniversite	Selçuklu	K17	79	Erkek	İlkokul	Selçuklu
K5	51	Kadın	Üniversite	Selçuklu	K18	30	Erkek	Lise	Meram
K6	49	Erkek	Lise	Selçuklu	K19	54	Kadın	Ortaokul	Karatay
K7	79	Kadın	İlkokul	Selçuklu	K20	34	Erkek	Üniversite	Karatay
K8	46	Kadın	Lise	Selçuklu	K21	47	Kadın	Lise	Meram
K9	25	Kadın	Ortaokul	Selçuklu	K22	34	Erkek	Üniversite	Karatay
K10	48	Kadın	İlkokul	Selçuklu	K23	70	Erkek	Üniversite	Karatay
K11	79	Erkek	İlkokul	Selçuklu	K24	67	Erkek	İlkokul	Karatay
K12	75	Kadın	Lise	Meram	K25	45	Erkek	Üniversite	Karatay
K13	50	Kadın	Lise	Meram	K26	40	Erkek	Üniversite	Karatay

3.2. Veri Analizi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda katılımcılara “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” uygulanmıştır. Böylelikle araştırmacıların hem elde etmek istediği verilere ulaşılmış hem de katılımcıların deneyime dair söylemek istedikleri sınırlandırılmamıştır. Veri analiz süreci de saha çalışmasından alınan verilerin toplanması ve derlenmesiyle başlamıştır (Yin, 2016, s. 186). Çünkü analiz süreci, saha çalışmasından bağımsız düşünülemez (Kümbetoğlu, 2019, s. 152). Bu yüzden nitel araştırmalarda, saha sürecini ve verilerin çözümlenmesini net bir şekilde birbirinden ayırmak mümkün değildir.

Tüm fenomenolojik yaklaşımlar, katılımcıların yaşanmış deneyimlerini yakalamaya çalışırken, farklı kavramları kullanır ve farklı veri toplama yöntemlerini vurgular (Gill, 2014, s. 127). Bu çalışmada, deneyime dair yeni olasılıklar üretme arzusunu ve yorumu kısıtlayabilecek, önceden var olan kategorilerden uzaklaşmak için tümevarımsal bir analiz yöntemi seçilmiştir (Tomkins & Eatough, 2014, s. 7).

Söz edilen tümevarımsal yönelim, saha verilerinin çözümlenmesinde ve kodların oluşturulmasında rol oynamıştır. Bu çerçevede çalışmanın kodlarının oluşum sürecinin ilk basamağında, görüşmeler okunup çalışma sorularına cevap verme potansiyeli taşıyan metinlerin yanlarına, durumu anlatan ifadeler yazılarak kodlamalar yapılmıştır (Merriam, 2018, s. 170). Daha sonra listelenen tüm kodlar çalışmanın ana ilgisi ve bağlamlarına göre listelenmiştir. Saha görüşmeleri ikinci kez okunmaya başlandığında, ilk okumadan kalan kodlamalar “şivlilik deneyimi nedir?” sorusuna yanıt verecek şekilde ele alınmıştır. İkinci okumada, deneyimin sürecine dair bir kronolojik sıra da ortaya çıkmıştır. Bu aşamada katılımcıların ifadelerinden elde edilen kodların arasında kümelenen kategorilere ve kavramlara bir geçiş yaşanmıştır (Neuman, 2017, s. 667). Saha verilerinin üçüncü okunmasında ise şivlilik geleneği için oluşturulan kategorilere dair örneklerin bulunmasında ve deneyimin aktarılmasında, karşılaştırma imkânı veren ifadelerin seçilmesi sağlanmıştır. Böylelikle şivlilik gününe dair tematik analiz yapılmıştır. Yapılan analizde dört ana temaya ulaşılmıştır. Temalar geçmişten günümüze şivlilik ve şivlilik gününün başlangıcından bitişini gösterecek şekilde organize edilmiştir.

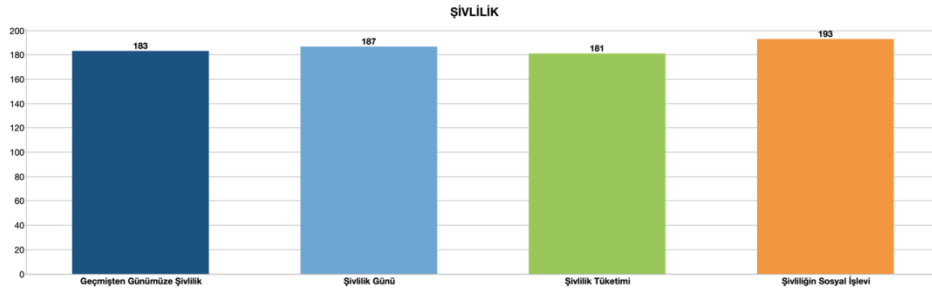
Veri analiz sürecinde bilgisayar destekli nitel veri analiz programı olan *MAXQDA Analytics Pro 2022* programı kullanılmıştır. Program yardımıyla **kod frekans tabloları** verilerek oluşturulan temaların

görüşmeler içindeki ağırlığı verilmiştir. **Kod-matris tablolarıyla** da şivliliğe dair anlatılan hususların belirli değişkenler arasında nasıl farklılaştığı üzerinde durulmuştur.

4. Araştırma Bulgularının Analizi

Çalışmada dört ana temaya ulaşılmıştır. İlk tema “geçmişten günümüze şivlilik”tir. Bu temada kişilerin kendi çocukluk döneminde yaşadıkları ve yaşanan değişimler üzerinde durulmuştur. İkinci tema ise “şivlilik günü”dür. Bu başlık altında şivlilik günü yaşanan mutlak ritüeller üzerinde durulmaktadır. Fener alayı, şivlilik sabahı, şivlilik çantası, “p(b)ışı” gibi şivlilikle özleştirilen durumlar bu başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıkta şivliliğin değişen uygulamaları üzerinde ayrıca durulmaktadır. Üçüncü tema ise “şivlilik tüketimi” adını taşımaktadır. Bu başlık şivlilik konusunda yaşanan değişimi daha da detaylandırmakta ve ailelerin şivlilik üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Son tema ise “şivliliğin sosyal işlevi”dir. Bu başlık altında şivliliğin kişi, aile, komşuluk ve kent üzerinde oluşturduğu değişimlere değinilmektedir.

Grafik 1’de şivliliğe dair oluşturulan kodların frekans değerleri verilmektedir. Tabloya bakıldığında saha verilerinden elde edilen kodların yakın aralıkta dağıldığı görülmektedir. Bu nedenle her bir temanın şivlilik geleneği hakkında benzer öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu temalar aynı zamanda şivliliğe dair anlatı usulünü de göstermektedir. Bu çerçevede ilk iki tema, geleneğin mutlak davranışları ve bu davranışlarda yaşanan değişimleri gösterirken son iki tema ise geleneğin kişi ve toplum üzerindeki sosyal etkilerini anlatmaktadır.

Grafik 1. Şivlilik Geleneğinin Kod Frekans Değerleri

4.1. Geçmişten Günümüze Şivlilik

Şivlilik geleneğini anlayabilmek için şivliliğin Konya için ifade ettiği anlama değinmek gereklidir. Bu çerçevede yapılan görüşmelerde dikkat çeken ilk husus, katılımcıların bu geleneği *Konya'nın sosyal işareti* olarak görmeleridir. Görüşmelerin tamamında katılımcılar, (K6 ve K18 hariç) şivliliğin Konya'ya ait ve ona mahsus olmasından mutluluk duyduklarını dile getirmişlerdir. Bu görüşü dile getirmeyen iki katılımcı da şivliliği olumsuz bir durum olarak görmemektedir. Sadece şivlilik ve Konya'ya aitlik üzerinde ifadelerde bulunmamışlardır. Söz konusu iki katılımcının görüşme dökümleri incelendiğinde, şivliliğin Konya'dan çok dinle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Buna karşın katılımcıların genel olarak şivlilik ve Konya eşleştirmesi yaptığı söylenebilir. Katılımcılar bu eşleşmeyi şu sözlerle dile getirmektedir;

Güzel değerlendiriyorum. Sebebi de çünkü bu Konya'ya has bir olay. Bu Konya'ya has bir olay olduğun için de diğer bütün şehirlerden farklı bir pozisyona getiriyor Konya'ya. Neden getiriyor, her ilin kendine ait bir yöresel yemeği vardır ya, ya da her ülkenin belli bir zenginliği vardır. Coğrafi işaretleme dediğimiz olay var ya, bu da Konya'nın coğrafi bir işareti ya da sosyal işareti diyeyim (K2).

Şivlilik bizim çocukluğumuzdan beri süregelen bir adet, kültür. Hoş bir şey. Şivliliği sadece Konyalılar bilir. Etrafındakiler pek bilmez. Bizim de sevdiğimiz bir gelenek. Bizim küçüklüğümüzde mahalleimize, sokağımıza gelen yabancılar şivliliği garipsen, ne yapıyor bunlar derlerdi. Bilmedikleri için haliyle öyle derlerdi. Kendine has bir gelenek. Bu bir kültür. (K24).

Konya'daki şivlilik geleneği başka bir yerde yok. Sadece Konya'ya mahsus olduğu için kendimizi özel hissediyoruz. Şivlilik geleceğinde heyecanlanıyorum. Çünkü çocukluğumuzdan beri sevdiğimiz bir gelenek, görenek ve onların unutulmaması içinde elimden geldiğince çocuklarıma aşılamaya çalışıyorum (K15).

Katılımcıların ifadelerine bakıldığında şivliliğin Konya'ya has oluşunun neden olduğu mutluluk görülmektedir. *Konya'ya has bir olay, Konyalılar bilir, Konya'ya mahsus olduğu için vb.* ifadeler bu durumu kanıtlar niteliktedir. Şivlilik, kişinin ve Konyalıların kendini özel hissetmesine neden olmaktadır. Buna karşın

katılımcıların yaşı arttıkça bu hissin azaldığı fark edilmiştir. Ayrıca katılımcıların yaşı ilerledikçe şivliliğe karşı aidiyetlerinin zayıfladığı da görülmüştür. Söz konusu durumu Tablo 2'de görmek mümkündür.

Tablo 2. Geçmişten Günümüze Şivlilik İçin Yapılan Kodlamaların Kod-Matris Tarayıcısında Gösterilmesi

Kod Sistemi	Yaş=18-35	Yaş=36-50	Yaş=51-64	Yaş=65+
Şivlilik				
Geçmişten Günümüze Şivlilik				
Eski Günlerde Şivlilik	6	7	6	10
Günümüzde Şivlilik	7	10	2	2

Tablo 2 şivlilik için yapılan kodlamaların yaş grupları arasındaki dağılımını göstermektedir. Katılımcıların eski günlere dair söyledikleri ifadeler benzer bir aralıkta seyrederken, günümüzde yaşanan şivliliğe dair kodlamalarda farklılaşmaların olduğu görülmektedir. 50 ve üzeri yaşa sahip olan katılımcılar, günümüz şivlilik geleneğine dair oldukça az ifadelerde bulunurken, 36-50 yaş aralığındaki kişiler, en fazla yorum yapan grubu oluşturmaktadır. Bu durumun muhtemel nedeni, görüşülen kişilerin çocuklarının yaşlarıdır. 50 ve üzeri gruptaki kişilerin artık torunları olduğu için eski dönemlerdeki kadar şivliliğe katılmadıkları düşünülmektedir. Bu grup artık kapılarına gelen kişilere ikramda bulunup şivlilik etkinliğini sonlandırmaktadır. Ayrıca şivlilik ve namaz geleneği arasındaki bağlantının kopmuş da görülmektedir. Çünkü yapılan kodlamalara bakıldığında, şivlilikten söz eden katılımcıların artık namaz geleneğinden bahsetmedikleri fark edilmiştir. Işık'ın belirttiği gibi namaz büyükleri, şivlilik ise küçükleri ilgilendiren bir gelenektir (2000, s. 19). Ancak hem şivlilik ve namaz arasındaki bağlantının kopması hem de yaşlıların şivliliğe dair aidiyetlerinin zayıflaması, muhtemeledir ki bu gelenekten kopuşu hızlandırmaktadır.

Geçmişten günümüze bakıldığında dikkat çeken bir diğer durum ise şivlilik ikramlarının yaşadığı değişimdir. Eski günlerde şivlilik ikramından söz eden katılımcılar, sınırlı ve paralel şeylerden söz ederken günümüzdeki ikramlardan söz eden katılımcılar ise oldukça çeşitli ürünlerden söz etmektedir. Eski günlerde ikram edilen ürünlerin frekans değerlerine bakıldığında, en fazla geçen 10 sözcük şunlardır: leblebi (33), şeker (24), pişi (23), üzüm (21), çikolata (18), gofret (18), kuru (11), çerez (8) şeklindedir. Günümüzde dağıtılan şivliliklerin frekans değerlerine bakıldığında ise en fazla 10 sözcük; çikolata (15), gofret (12), şeker (12), kek (8), bisküvi (8), çubuk kraker (8), topitop (5), üzüm (4), cino (4), cips (3).

Eski günlerde dağıtılan ürünlerden en fazla tekrar edilen kelime tüm görüşmelerde 33 kere geçerken, günümüzde tekrar eden en fazla kelime bunun yarısı kadardır. Bu durumun muhtemel nedeni eski günlerde dağıtılan şivliliğin evde bulunan sınırlı sayıda ürünün oluşmasıdır. Günümüz şivlilik ürünlerini ise daha çok marketlerden alınıp satılan ürünler oluşturmaktadır. Marketler günümüz şivlilik ürünlerini oldukça şekillendirmektedir. Marketlerin bu etkisi, geçmişten bugüne anlatılan şivlilikteki en önemli noktayı oluşturmaktadır. Katılımcıların en çok söz ettiği değişim, şivlilik ürünlerinde yaşanan farklılaşmadır. Katılımcılar eski günleri özlemle yad etseler de günümüzdeki çocukların daha şanslı olduğundan söz etmektedirler. Kırık leblebinin yerini alan ambalajlı paketler katılımcıların çoğu tarafından olumlu bir değişim olarak görülmektedir.

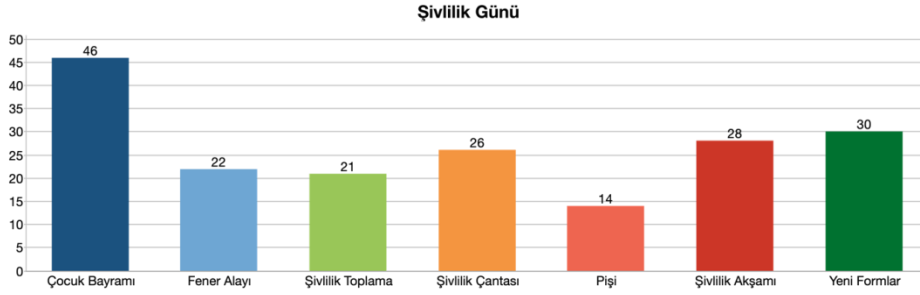
Şivlilik geleneğinde günümüze kadar pek çok değişim yaşanmıştır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu değişimlerden detaylıca söz edilecektir. Ancak katılımcıların neredeyse tamamı eski günlerden günümüze doğru şivliliği anlatırken dağıtılan ürünlerden söz etmişlerdir. Bunu bir değişim olarak tanımlamışlardır. Bu durumun nedeninin, kendi çocukluklarında değerli olan şeylerin, günümüzde sıradanlaşması ve şivlilik olarak her hanede ikram edilmesi olduğu düşünülmektedir.

4.2. Şivlilik Günü

Bu bölümde mutlak bir şivlilik günü anlatılmaktadır. Bu çerçevede bir şivlilik gününün 7 aşamada tamamlandığı tespit edilmiştir. Söz konusu 7 aşama tablo 4'te gösterilmektedir. Öncelikle şivlilik tüm kentin çocuklar için hediyelerin alındığı ve bunların dağıtıldığı bir gündür. O gün tüm kent, rutin yaşamının dışına çıkıp bir bayram havasıyla hediyeleşmekte ve bu durumdan neşe duymaktadır. Söz konusu hediyeleşmenin merkezinde çocuklar yer aldığı için bu durum "çocuk bayramı" olarak ifade edilmiştir. İkinci aşama "fener alayı"dır. Fener alayı aslında şivlilik sabahından önceki gecedir. Tüm katılımcıların

şivliliği anlatırken fener alayına değinmeleri nedeniyle fener alayı şivlilik günü içerisinde değerlendirilmiştir. 3. ve 4. öğeler ise birbiriyle yakın ilişki içindedir. Bu başlıklarda şivlilik sabahı hediyelerini almaya giden çocukların şivliliklerini nasıl topladıkları, hangi komşuya gideceklerine nasıl karar verdikleri ve ne kadar şivlilik topladığı gibi konular üzerinde durulmuştur. 5. başlık ise 'pişi'dir. Pişi, şivlilik günü hamur işinden yapılan bir ikramdır. Pişiye özel bir başlık açılmasının nedeni, söz konusu ikramın çocukların yanı sıra yetişkinlere de yapılmasıdır. 6. başlığı, şivlilik akşamı oluşturmaktadır. Şivlilik akşamını diğer akşamlardan ayıran bazı hususlar bulunmaktadır. Şivlilik gününün akşamında, toplanan şivliliklerin ne şekilde tüketilmesi gerektiği, aşırı şivlilik tüketiminin çocuklarda ne gibi rahatsızlıklara sebebiyet verdiği ve şivlilik tüketimiyle ilgili ebeveynlerin tutumu, bu başlık altında ele alınan konulardır. Son başlık ise "yeni formlar"dır. Yapılan görüşmeler göstermektedir ki; şivlilik geleneğinde bazı ritüeller kaybolduğu gibi, bazı yeni formlar da geleneğe eklenmiştir. Söz konusu başlıkların frekans değerleri Grafik 2'de gösterilmektedir.

Grafik 2. Şivlilik Günü Frekans Değerleri

Şivlilik Konya'nın bayramıdır. Bu durum, katılımcı ifadelerinde rahatlıkla görülür. Hatta bazı katılımcılar şivliliği doğrudan bayram olarak nitelendirmişlerdir. Heyecandan uyuyamayan ve toplayacakları ürünlerin heyecanını yaşayan çocukların telaşından ve bu çocukların seslerinden mutluluk duyan yetişkinler, şivlilik zamanı bir günlüğüne de olsa gündelik yaşamın rutininden uzaklaşarak mutluluk, neşe ve heyecan duydukları bir gün yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumu katılımcılar; *bayram günleri için çocuklar nasıl hazırlık yapıyorsa şivlilik günlerinde de aynı şekilde yani o heyecan yaşanırdı ve o heyecanın hiçbir zaman bitmediğini düşünüyorum (K5)*, *Valla sabah okula gitmesi için yalvar yakar kaldıramadığımız çocuğun 6 buçukta kendisinin kalktığını görüyoruz. Çok eğlendikleri aşikâr (K6)*, *Oldukça karmaşık, güzel, eğlenceli, her kapı önünde, her ev önünde, her apartman önünde oldukça fazla çocuk, bir bayram havası şeklinde geçiyor (K22)*, ve *Cıvı cıvı bir ortam oluyor. Sabahları erkenden her yerde çocuk sesleri oluyor. Gayet mutluluk verici. Keşke her zaman olsa diyesi geliyor insanın (K25)* gibi ifadelerle dile getirmişlerdir.

Şivliliğin getirdiği bayram havasının, üç ayların neşe içinde karşılanması ve çocukların bu dini günleri güzel hatırlamasıyla ilgili olduğu görülmektedir. Ancak söz konusu havanın geçmişten günümüze farklılaştığını da ifade etmek gerekir. Geçmişte şivliliğin, "yaklaşık bir ay önce başladığı ve şivlilik gününe doğru artan bir heyecanla yaşandığı" anlatılır (Fikret, 1936, s. 53; Aydın, 1985, s. 21; Çakır, 2005, s. 375-376). Ancak günümüzde hiçbir katılımcı bir ay öncesinden başlayan bir değişimden söz etmemektedir. Ayrıca söz edilen kandil süslemeleri, trampet ve kaval eşliğinde toplanmalar ve çocukların katıldığı mahalle baskınlarından da söz eden bir katılımcı olmamıştır. Bu durum, şivlilik kutlamalarının süreç içerisinde yaşadığı değişimi göstermektedir. Buna karşın katılımcıların fener alayı ile şivliliği birbirinden ayrı olarak değerlendirmede de fark edilmiştir. Hatta şivliliğe dair anılardan söz edilirken önce fener alayının anlatılması dikkat çekicidir. Bu nedenle bu çalışmada, fener alayı ve şivlilik birlikte ele alınmıştır. Katılımcıların fener alayına dair ifadeleriyle, şivliliğe dair ifadelerinin birliktelik arz ettiği görülmüştür. Bunlar;

Aslında fener alayıyla başlıyor, sadece şivlilikten ibaret değil bizdeki bu adet. Fener alayı dediğimiz yani aslında üç ayların başlangıcını kutlamak diyebiliriz bunun adına fener alayında. Konya standartlarında lastikler yakılır, ateş yakılır. Bunlar, ateş yakma kültürleri her yörenin kendine özgü farklı. Mesela Hıdırellez günlerinde de aynı şekilde, işte baharın gelişinde de benzer kutlamalar farklı kültürlerde var. Ama bizde de üç ayların başlangıcını kutlamak gibi bir durum söz konusu. Şivlilik de bunun bir parçası. Bir gün öncesinden başlar aslında. Başlardı bizde. Lastikler yakardık çokça fazla. Bugünkü gibi çok fazla bina olmadığı için, müstakel evler olduğu için ve insanlar birbiriyle daba iç içe olduğu için büyük problemlere sebep olmuyordu açıkçası

ama bugün tabii özellikle evlerin azalması, çocukların aslında gençlerin çok da fazla ateş yakacak yeri kalmaması da aslında yavaş yavaş bu kültürün, o fener alayı kültürünün azaldığını gösteriyor, eriyeceğini gösteriyor. Sonrası, ertesi gün şivlilik, zaten fener alayından çok geç dönerdik ama o 4-5 saatlik uyku bize yetiyordu (K22).

Eskiden biz lastikler yakardık. Kadın, kız, erkek oynardık. Buradan merama gider yer bulamazdık. O gün ayın 6'sı geldi mi kimse şehirde kalmazdı. Hep çocuk çocuğunu alan dışarıya koşardı. Gezer, oynardık (K11).

Şivlilikte Konya'da ilk olarak fener alayı oluyor. En mutlu olduğumuz gün. Ateşler yakılır üstünden atlardık. Büyükleler yanarsın edersin dese de atlardık çok boşumuzu giderdi. (K9).

Fener alayı kutlamasının yapıldığı gecenin sonrasındaki günün sabahında ise çocukların normalden daha erken kalkıp dışarı çıktıkları görülmektedir. Çocukların ellerinde şivlilik toplayacakları çanta veya poşetlerle kapı kapı dolaştıkları ifade edilmiştir. Söz konusu ifadelerde şivlilik toplayan çocukların şivlilik günü bir gezme stratejisi geliştirdikleri de fark edilmiştir. Bu minvalde, hangi evin ne dağıttığı bilgisi ve daha önceden bilinen zengin mahallelerdeki evler, çocuklar için öncelikli ziyaret edilecek kapıları oluşturmaktadır. Bu stratejileri bir katılımcı şu sözlerle anlatmaktadır;

Zengin kapılar, liks siteler, o dönem için iyi siteler, güzel siteler otomatik olarak güzel ürünler verirdi. Böyle eski püskü yerler kötü ürünler verirdi. Bilirdik biz onları hafızamızda. Bir sene öncesinden o iyi veriyor şu kötü veriyor diye yapmışızdır, ona göre giderdik. Önce iyi yerlere gidilirdi sabah erkenden. O yerlere gidilmesi gerekirdi çünkü bitebilirdi. Bu yüzden güzel gıda veren, güzel ürün veren yerlere ilk başta gidilir (K2).

Katılımcının ifadelerine rağmen çocukların söz konusu stratejilerinin günümüzde farklılaştığını belirtmek gerekir. Çünkü eski günlerde şivlilik toplama daha çok çocukların bir araya gelip yaptıkları bir etkinlik iken günümüzde daha çok aileyle (özellikle anne) yapılan bir etkinliğe dönüşmüştür. Söz konusu değişimi bir katılımcı şu sözlerle ifade etmektedir. Şivlilik geleneğinde bizim çocukluğumuzla şimdiki dönem arasında fark var. Bizim çocukluğumuzda istediğimiz mahalleye gönül rabatlığıyla gidilirdi. Aileler tedirgin olmazdı ama şimdiki çocukların zamanında özellikle bazı semtlerde, mesela benim eşim çocuğumun yanında gidiyor. Herhangi bir sıkıntı çıkmaması diye (K2). Günümüzdeki bu değişimi diğer katılımcılar da ifade etmektedir (K1, K4, K7). Bu durumun şivliliğin sosyalleşme ve mahalle kültürü etkisini kırdığı söylenebilir. Tablo 3 söz konusu değişimi destekler niteliktedir.

Tablo 3. Mahalle ve Şivliliğe Dair Kodların Kod Matris Tarayıcısında Gösterilmesi

Kod Sistemi	Yaş=18-35	Yaş=36...	Yaş=51-64	Yaş=65+	Cinsiyet=Kadın	Cinsiyet=Erkek
Şivlilik						
Geçmişten Günümüze Şivlilik						
Mahalle ve Şivlilik						
Değişen Mahalle ve Şivlilik	7	10	5	5	17	10
Mahalle Güvenliliği	4	8	2	3	10	7

Tablo 3'e bakıldığında katılımcıların yaş ve cinsiyete göre değişkenlik gösteren mahalle ve güvenliğe dair kodlamaları verilmiştir. Bu çerçevede görüşmecilerin mahalle ve güvenlik konusunda cinsiyete göre farklı düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Kadın katılımcılar, erkeklere göre daha fazla güvenlik konularında endişelenmekte ve buna paralel olarak daha fazla değişen mahalleden söz etmektedirler. Kadınların sahip olduğu bu endişe, çoğu zaman onları çocuklarıyla birlikte dolaşmaya itmektir. Diğer yandan katılımcıların yaşları arttıkça, mahalle ve güvenlik konularından daha az söz ettiği de görülmektedir. Bu durumun muhtemel nedeni, yaşı büyük olan katılımcıların, çocuklarının yaşlarının da büyük olmasıdır. Böylelikle çocukların güvenliği konusunda katılımcıların daha az düşündüğü varsayılmaktadır. Buna karşın yaşı ilerleyen katılımcılar, güvenliğe kıyasla daha fazla değişen mahalle olgusundan söz etmiştir. Bu durumun nedeninin, şivlilik dağıtımını apartman yöneticilerinin üstlenmesinden kaynaklanan yeni form olduğu düşünülmektedir. Çünkü şivlilik dağıtımını apartman yöneticilerinin oluşturması, değişen mahalle kodlamalarının başlıca temasını oluşturmaktadır.

Şivlilik geçmişte hane kapısı çalınarak doğrudan hediyelerin alındığı bir gelenek iken, günümüzde yer yer çocukların site önlerindeki masalardan hediyeleri alıp gittiği bir geleneğe dönüşmüştür. Artık büyük sitelerdeki yöneticiler, hanelerden şivlilik için hediyeleri toplamakta ve çocukları hiç apartmana sokmadan kapı önünde ürünleri dağıtmaktadır. Dağıtımın apartman yöneticileri tarafından üstlenilmesi, eski zamanlardaki sosyalleşme geleneğini kırmıştır. Söz konusu sosyalleşmenin terk edilmesinde birden fazla nedenin rol oynadığı düşünülmektedir. Bunlardan ilki, güvenlidir. Daha önceden söz edildiği gibi, mahallede istedikleri kapıyı çalıp şivlilik toplayan çocukları artık aileler eski dönemlerdeki kadar özgür

birakmamaktadırlar. Hatta bazı ebeveynler çocuklarının şivlilik toplamasından yaşadıkları tedirginliği dile getirmişlerdir. Bu durumu bir katılımcı şu sözlerle anlatmaktadır; *eskiden kapıları dolaşması tehlikeli değil idi. Evveli değil idi ama şimdi çocuklarını salmayanlar da var, korkuyorlar. Şimdi aileleriyle beraber çıkıyorlar zaten. Aynen hele hele küçüklerin peşinde anneleri dolanıyor (K7)*. Buna karşın eski şivlilik günlerini hatırlayan katılımcılar da bu değişimden rahatsızlık duyduklarını dile getirmişlerdir.

Şimdi güvenlik açısından eskisi gibi mahalle kültürü olmadığı için mecburen aileler getiriyor. Apartmanların önüne bir masa kuruluyor. Orada kapıcılar şivliliği toplu olarak dağıtıyor. Diğer mahalleri çok fazla bilmiyorum. Ama bizim muntıkada böyle. Ama daha eski mahalle kültürü olan yerlerde belki farklı olabilir. Bizim bulunduğumuz yer site içi olduğu için genellikle çocukları anneleri getiriyor. Onlarda bir mani söyleme yok. Sadece burada ne veriliyor ona bakıyorlar. Alıp götürüyorlar (K24).

Site önlerinden şivliliklerin alınması, çocukların komşularıyla sosyalleşmesini engellediği gibi kapı çalındıktan sonra söylenen şivlilik manisinin de artık söylenmemesine neden olmaktadır. Bu yüzden şivlilik tekerlemesinin hafızalardan silinmeye başladığı da görülmektedir. Yaşanan bu değişimi bir katılımcı şu sözlerle anlatmaktadır. *Eskiden tek kath evler vardı. Giderdik bir kapıya giderdin oradan alırdın şivliliğini çıkardın. Şimdi apartman semtleri, kapıda kapıcı bekliyor o veriyor. Binaları dolaşamıyorsun. Bunlar biraz değişik oluyor (K1)*. Diğer bir katılımcıda benzer bir durumdan söz etmektedir. *Şimdi büyük büyük apartmanlar olduğu için çocuklara izin verilmiyor ve buna ben çok üzülüyorum. Aşağıya kapıcıya veriliyor bir koli, o bitince öbür koli. Aslında bir apartman da atmış kişi oturuyorsa o çocuk oradan atmış tane bediye alacak. Benim en büyük sorunum bu. Buna bir çare bulunsun isterim (K15)*. Söz konusu değişimi örneklerde olduğu gibi diğer birçok katılımcı da eleştirmektedir (K3, K12, K21, K23, K24, K26).

Şivliliğin site önlerinde dağıtılması, çocukların sosyalleşme durumlarına ket vursa da, şivlilik toplama ritüellerinin büyük ölçüde değişmediğini söylemek mümkündür. Çocukların şivlilik günü, toplananları şivlilik çantasına koyduğu belirtilmiştir. Katılımcılar, çocuğun adının yazıldığı özel şivlilik çantalarının olduğu gibi, market poşetlerinin de şivlilik çantası olarak kullanıldığını dile getirmişlerdir. Çocuklar için şivlilik çantasından ziyade toplanan şivlilik miktarının daha önemli olduğu görülmüştür. Toplanan şivlilik miktarının geçmiş dönemlerde daha önemli olmasının nedeni, hazır gıdaların (abur cubur) eskiden daha az olması iken, günümüzde ailelerin çocuklarına bu ürünleri alma konusunda temkinli davrandıkları görülmektedir. Günümüz ebeveynleri, abur cuburları normal zamanda almayı çok tercih etmezken, şivlilikte toplanan ürünlerin (hepsini değil) az miktarda tüketilmesine izin vermektedir (K13, K17, K22, K29). Bu nedenle çocukların, bu ürünleri toplayabildiği kadar toplama eğiliminin devam ettiği görülmüştür.

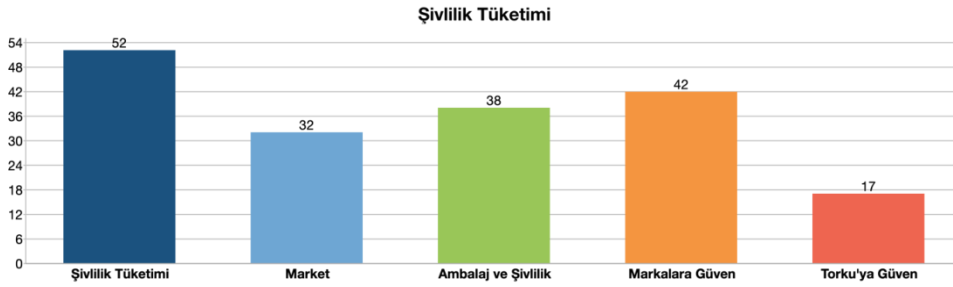
Ebeveynlerin şivlilik konusundaki etkinliğinin şivlilik dağıtma, çocuklarla birlikte dolaşma ve toplanan şivliliği kontrol etmekle sınırlı olmadığı da görülmüştür. Bu çerçevede pişi, şivlilik günü dağıtılan ve yetişkinlerin rol aldığı bir gelenektir. Buna karşın pişi dağıttığını söyleyen herhangi bir katılımcının olmadığı da belirtilmelidir. Pişiden söz eden katılımcılar, bunu şivlilik günü bazı evlerden topladıklarını ifade etmişlerdir (K9, K17, K29). Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle anlatır. *Bizim zamanımızda şivlilikte daha çok hamur işi olarak pişi dağıtırlardı. En azından biz sabah kahvaltı yapmadık aç karnına çıktığımız için hemen de şeker yemesin çocuklar diye çoğu kişi şivlilikte pişi dağıtırdı. O aç karnına çok iyi gelir, boşumuza giderdi. Yerdik, canımız bir daha isterdi onlar da verirlerdi sağ olsunlar. Şimdi ama eskisi gibi pişi kalmadı. Daha çok herkes şeker, çikolata, çips dağıtıyorlar (K9)*. Katılımcının ifadeleri dışında pişi, mahalledeki haneler arası yetişkinlerin birbirine ikramı olarak da dağıtılmaktadır. Bu ikramlar vesilesiyle şivlilik günü yetişkinler de birbirlerinin üç aylarını ve kandillerini kutlamaktadırlar. Bu durumu bir katılımcı şu sözlerle anlatmaktadır. *Pişi gelen gidenlere değil de komşular arasında dağıtıldı. Herkes yapmazdı. Biz kalabalık olunca yapardık, yufka yapılırdı. Yufkaların içine kabartılma yapıp sarılırdı. Yufkanın içine pişi konulurdu ki alınca el yağlanmazdı. İki bir arada olurdu (K24)*. Bu çerçevede pişi, ebeveynler arası bir kutlama biçimi olarak da kendini göstermektedir. Buna karşın şivlilik günü bu ikramın artık unutulmaya yüz tuttuğundan söz edilebilir. Çünkü katılımcılar, pişi konusunda anılarını ifade ederken eski günlerden söz etmişlerdir. Ancak günümüzde pişi yapıp dağıttığını söyleyen herhangi bir katılımcının olmaması da dikkat çekmektedir.

Şivlilik akşamı, gün boyu toplanan şivliliklerin adeta bir ritüel eşliğinde ortaya serildiği, neredeyse tüm katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Burada toplanan şivlilik ürünleri, bir ebeveyn kontrolünden geçmektedir. Ebeveynler ilk olarak şivliliklerin tarihlerine bakmaktadır. Bazı katılımcılar tarihi geçen şivliliklerin dağıtıldığını dile getirmişlerdir. Bu nedenle çocukların bunu yemesini engellemek için tüm ürünler kontrol edilmektedir. Diğer taraftan tüketimi oldukça zararlı görünen ürünlerle tanışık olmayan markalar da söz konusu kontrolde çocukların tüketmemesi için şivlilik çantasından uzaklaştırılmaktadır.

Son olarak ise toplanan şivliliklerin tüketilmesi aşamasına gelinmektedir. Bu aşamada çocuklar şivlilikleri biran önce tüketmek isterken, aileler günlük az miktarda tüketime izin vermektedirler. Farklı uygulamalar olsa da genelde toplanan şivliliklerin tüketimin bir süreye yayıldığı söylenebilir.

4.3. Şivlilik Tüketimi

Toplanan şivlilikler hemen tüketilirse, doğal olarak bazı sağlık sorunlarına neden olur. Bu durumun farkında olan aileler, görüşmelerde şivliliklerin zaman içinde tüketilmesini sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu bölümde şivliliklerin tüketiminde anlatılan benzerlikler, ailelerin rolü, piyasadaki şivlilik ürünleri ve söz konusu ürünlere karşı ebeveynlerin tutumları ele alınacaktır. Grafik 3'te şivlilik tüketimi ile ilgili söz konusu başlıklar görselleştirilmiştir. İlk başlık, toplanan şivlilikler üzerinde ailenin rolünü anlatmaktadır. İkinci başlık, günümüzde dağıtılan ürünlerin belirleyici aktörlerini ele almaktadır. Diğer başlıklar ise dağıtılan şivlilik ürünlerine karşı ebeveynlerin tutumlarını anlatmaktadır. Bu çerçevede ambalajlı ve bilindik markalara yönelik güven konusu, üzerinde durulan başlıca konudur. Ek olarak Torku'ya duyulan güven üzerinde ayrıca durulmuştur. Çünkü katılımcıların tüm markaların ötesinde Torku'ya ayrı bir aidiyet benimsedikleri fark edilmiştir.

Grafik 3. Şivlilik Tüketiminin Frekans Değerleri

Şivlilik gününde çocukların topladıkları ürünleri, daha gezerken tüketmeye başladıkları bilinmektedir. Bu durumu, günümüzde çocuklarıyla birlikte gezen anneler değiştirmiştir. Çünkü anneler çocuklarının gün içindeki tüketimlerini düzenleyebilmektedir. Ayrıca aileler, çocuklar eve gelince şivlilik çantasını kontrol ettiklerini özellikle belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde şivlilik çantasının kontrolü ile başlayan bir silsile fark edilmiştir. Söz konusu kontrolün başlangıcı, toplanan ürünlerin son kullanma tarihlerinin kontrol edilmesiyle başlamaktadır. Bazı katılımcılar, tüketim tarihi geçen ya da geçmesi yakın olan şivliliklerden söz etmişlerdir. Aileler bu ürünleri çocuklarına yedirmedikleri gibi, diğer ürünlerin tüketiminde de belirli davranış kalıplarını çocuklara benimsetmeye çalıştıklarından söz etmişlerdir. Bu çerçevede bir katılımcı şivlilikler toplandıktan sonraki süreci şu sözlerle anlatmaktadır;

Poşet ne kadar doluyorsa, ganimet o kadar sağlam. Altı ay falan gidiyor herhalde. Çünkü özellikle bazı ürünleri bani atmaya kıyamıyorlar ama sevmedikleri ürünleri de mutlaka çıkıyor. Onlar onu grup kurup yapıyorlar. Öncelikli tüketilecek, ikinci bölge, üçüncü bölge diye. En son sevmedikleri ürünün bani poşetin boşalması herhalde bir 5-6 ay falan sürüyordur. Yani 6 ay sürdüğünden eminim yani (K6).

Katılımcı ifadelerine bakıldığında, çocukların toplayabildikleri kadar şivlilik toplama eğilimlerinin geçmişten günümüze değişmeden devam ettiği görülmektedir. Bu duruma ek olarak günümüzde toplanan şivliliğin gruplara ayrılması da çoğu katılımcı söz ettiği bir ritüeldir. Bu çerçevede katılımcılar; *şivliliği ayırıyoruz bani şekerler bir yere çikolatalar bir yere (K3)*, *Hepsini şeyine, cinsine göre ayırırlar. Ondan sonra bir gururla bakarlardı (K8)*, *Kızım büyük bir çanta doldurmuş mesela. Hatta o gün akşam da seçtik, bana da ikram etti, "baba beğendiklerinden al" diye (K20)*, gibi çoğaltılabilecek ifadelerle, şivlilik günü akşamında bu ürünlerin bir tasnife tabi tutulduğunu dile getirmişlerdir. Şivliliklerin tasnif sürecinde çocuklar, beğendikleri ürünleri ayırırken ebeveynler de, çoğunlukla kalitesiz ve zararlı gördükleri ürünleri ayırmayı tercih etmektedir. Bu çerçevede belirtilmelidir ki, günümüzde dağıtılan şivliliklerin tamamına yakını abur cubur niteliğindedir. Bu yüzden şivlilik ürünlerinin kısa zamanda aşırı tüketimi sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Durumun farkında olan ebeveynler, söz konusu ürünleri öncelikle kalitesine göre bir ayırma tabi tutup kalitesizleri de farklı

yöntemlerle ortadan kaldırmaktadırlar. Akabinde geriye kalan ürünlerin zaman içinde tüketilmesi için ebeveynlerin çaba sarf ettikleri görülmektedir.

Şivliliklerin zaman içerisinde tüketimini sağlamak için başvuru yollarından ilki, çocuklarla bu ürünlerin zararları hakkında konuşmaktır. Ancak çocuklara tüketmemesi gereken ürünleri söylemenin bazen başarısız olduğu durumlar da mevcuttur. Çünkü katılımcılar, çocukların -bazen ambalaja aldanarak- kötü olan ürünleri tüketme isteğinde olduklarından söz etmiştir. Bu durum karşısında şivlilik tüketimine daha çok müdahale eden ebeveynlerin olduğu gözlenmiştir. Ayrıca burada çocuklara doğrudan bir sınır çizildiği görülmektedir. Bir katılımcının ifadeleri bu durumu gösterir niteliktedir; *çocuklarımla günlük 1 ya da 2 tane yeme hakları var. Daba fazlasını vermiyorum. [...] Bazen benden habersiz kaçamak yapıyor. Yakalayınca ertesi gün vermiyorum ceza olarak. Birazcık dikkat ediyoruz (K9)*. Buna karşın şivlilik tüketimine hiç karışmayan veya tüketimi oyuna dönüştüren ebeveynlerin olduğu da belirtilmelidir. Bir katılımcı şivlilikler üzerinde kurduğu oyunu şu sözlerle anlatmaktadır.

Çocukların şivliliği topladıkları ilk gün ben onlara topitoplarla baş harfinizi yazalım ya da keklerle çizgi yapalım diyordum. Yemeyelim de şu harfi yazarken eksik olur derdim. Zamanla siz zaten bu abur cuburları yiyeceksiniz bugün bunlarla oyun oynayalım, fotoğraf çekirelim diyerek çocuklara etkinlik yaptırırdım. Şekerleri ağaç yapardık. Topitopları dal yapardık. Kekleri meyve yapardık. Halının üstüne böyle şekiller yapardık. Farklı etkinliklerle eğlenir sonra sabah erken kalktıkları için uyur kalırlardı. Sonra da yavaş yavaş birer ikiye beslenmelerine koyardık. Bir ay sonra şivlilikler bitirdi (K10).

Tablo 4. Şivlilik Tüketimin Kod-Matris Tarayıcısında Gösterilmesi

Kod Sistemi	Yaş=65+	Yaş=51-64	Yaş=36-50	Yaş=18-35	Meslek=Çalışmıyor	Meslek=Çalışıyor	Gelir=44.000+	Gelir=17.001-44.000	Gelir=0-17.000
Şivlilik									
Şivlilik Tüketimi									
Şivlilik Tüketimi									
Tüketim Ritüeli	1	4	10	7	6	16	7	12	3
Gıdaların Son Kullanma Tarihi	1	1	2	2		5	1	2	2
Zaman İçinde Tüketim	1	4	5	15	6	19	12	11	2

Şivliliğin tüketimi konusunda ebeveynlerin bazı değişkenlere göre farklı davranış kalıpları sergilediği görülmektedir. Tablo 4 bu değişkenleri göstermektedir. Bu çerçevede ilk dikkat çeken husus katılımcıların yaşları arttıkça, çocuklarına nasıl tüketecekleri konusunda daha az müdahale etmeleridir. Bu durumun doğal nedeni, katılımcı yaşı arttıkça çocukların yaşlarının da büyümesidir. Ekonomik gelir düzeyinin tüketim üzerinde etkili olduğu da tabloda görülmektedir. Gelir düzeyi 17 bin ve altı olan katılımcıların diğer gruplara nazaran oldukça az düzeyde şivlilik tüketimine müdahil olduğu fark edilmiştir. Keza bir işte çalışan ve çalışmayan değişkenlerine bakıldığında da benzer bir durum dikkat çeker. Çalışmayan kesime dair oldukça az kodlama varken, çalışan kesimin tüketime daha fazla müdahale ettiği görülmektedir. Hatta çalışmayan kesim için gıdaların son kullanma tarihine dair hiç kod ataması yapılmayışı, bu bağlamda dikkat çekicidir. Tüm değişkenlerden yola çıkarak ekonomik gücün, şivlilik tüketimini etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan görüşmelerde şivlilik tüketiminde etkili olan bir diğer unsurun da marketler olduğu tespit edilmiştir. Marketlerin etkisinin geçmişten günümüze artarak devam ettiği söylenebilir. Öyle ki eski günlerde neredeyse hiçbir katılımcı marketlerden söz etmezken, günümüzde dağılacak ürünlerin belirleyicisi adeta marketler olmuştur. Şivlilikten bir iki hafta önce market raflarını süsleyen şivlilik ürünleri, günümüzde dağıtılacak ürünlerin belirleyicileridir. Öyle ki marketteki ürünlerin, hazır ve katkılı gıdalar ve sağlığa zararlı ürünler olduğu bilirse dahi bu ürünler tercih edilmektedir. Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir; *Mecbur kalıyoruz. Hem bize kolaylık oluyor hem de çocuklar öyle şeyleri daha çok seviyor (K19)*. Katılımcının market ürünlerine kendini mecbur hissetmesinin nedeni, marketlerde şivlilik için rafları süsleyen çoğu ürünün abur cubur ve sağlığa zararlı olmasıdır. Çoğu katılımcı da bu durumun farkındadır. Ancak market ürünleri günümüz şivlilik hediyelerinde tek seçenek konumundadır. Bu durumun başlıca nedeni marketlerdeki ürünlerin ambalajlı olmasıdır.

Ambalajlı ürünlerin tercih edilmesinde birden fazla neden vardır. Öncelikle katılımcıların çoğu eski günlerde dağıtılan şivliliklerin (leblebi, üzüm vb.) birbirine karıştığından söz etmiştir. Gün boyu toplanan şivlilikleri akşam karışmış bir torba içerisinde ayırmaya kalkan katılımcılar da bu durumu hoş bir anı olarak anlatmamaktadırlar. Ayrıca Covid Salgını da paketli gıdaların tercih edilmesini arttırmıştır. Katılımcının, covid salgınından sonrasında ambalajlı gıdaların verilmesine çok büyük öncelik veriliyor. [...] covid olayından sonra veya işte 2000li yıllardan sonra yani ambalajsız ürün vermeye gayret ettik. Yani bunu da sağlık açısından veya işte virüsler açısından değerlendiriyorum (K5), şeklindeki ifadeleri, yaşanan salgının şivlilik üzerindeki etkisini gözler önüne

sermektedir. Buna karşın çoğu katılımcının ambalajlı ürünleri sağlıksız bulunduğunu da belirtmek gerekir. Hatta sağlık açısından ambalajlı ürünleri tercih eden katılımcılar da zararların farkındadır.

Ambalajlı ürünlerin tercih edilmesinin yanında, şivlilik tüketiminde markaların da önemli olduğu görülmüştür. Bu çerçevede katılımcıların çoğu bilinmeyen ürünlerin tüketimine izin vermediklerini belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde bu durumun iki nedeni olduğu görülmüştür. Öncelikle merdiven altı diye tabir edilen ürünlere karşı bir güvensizlik vardır. Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir. *Firma ürünlerine özellikle yani çok sıradan, yani adı duyulmamış veya merdiven altı diyebileceğimiz yerlerden kesinlikle bu tür ürünleri tercih etmiyoruz (K5)*. Diğer yandan ise bilindik markaların içeriklerinin diğer ürünlere karşı daha sağlıklı olduğunun düşünülmesidir. Ancak bu düşünce markaların içeriklerine bakılıp verilen bilinçli bir karar değildir. Katılımcılar markalı ürünlerin daha az zararlı olduğuna inanmaktadırlar. Katılımcı ifadelerine bakıldığında bu durum görülmektedir. *Yalan söylemeyeğim içindeki etken maddeye çok bakmıyoruz. Genelde güvendiğimiz markalar var torku, ülker gibi mesela güvenle yedirebiliyoruz (K18)*. Diğer bir katılımcı da benzer şekilde, *markasına bakıyorum. Marka benim için biraz daha bu noktada önem kazanıyor. Çünkü markalar daha çok bu şeylere dikkat ettiği için benim dikkat ettiğim nokta genellikle ürünün markası (K22)*, ifadelerini kullanmaktadır. Ancak belirtildiği gibi marka alınması bilinçli bir tercih değildir. Bir katılımcı bu davranışın bilinçli bir tercih olmadığını şu sözlerle dile getirmektedir;

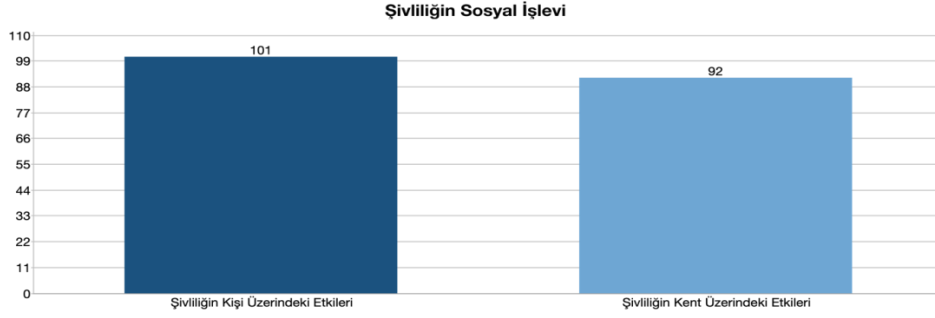
Protein, yağ, kalori oranına bakmıyorum da çocuklara doyurucu olsun diye çubuk kraker, kek türü alıyorum. Belki de o firmalara güvenebildiğim için bu oranlara bakmıyorum. Çünkü bildiğim markalardan alıyorum. Kendi çocuklarıma da onlara yedirebildiğim için bu oranlara bakmıyorum (K10).

Katılımcıların markalara olan eğilimlerinin yanında özellikle “Torku”ya karşı güven duydukları fark edilmiştir. Katılımcıların Torku ile Konya’yı özdeşleştirmeleri de bu konuda önemli bir etkidir. Konya'nın sosyal işareti olarak şivliliği benimseyen katılımcılar, benzer bir şekilde “Konya'mızın markası” diyerek Torku'ya da sahip çıkmaktadır. Bir katılımcının ifadelerine bakıldığında bu durum görülmektedir. *Dediğim gibi özellikle bu Konya'nın markası torkuyu ben daha çok tercih ediyorum. Onu daha çok seçiyorum ama ondan sonra fiyat 2. sırada geliyor tabii (K1)*. Diğer bir katılımcı da, *bu sene dikkat ettim de daha çok torku'nun çikolatasını dağıtan çok kişi vardı. Torku da bizim için gayet iyi. Hem Konyamızın markası hem de Türk malı. Öyle olunca çocuklara da güvenerek veriyoruz (K9)*, ifadelerini kullanmıştır.

Şivlilik tüketimi konusunda geçmişten günümüze büyük değişimlerin olduğu görülmektedir. Öncelikle geçmişte dağıtılan şivlilikler; evde bulunan ve dışarıdan alınmaya ihtiyaç duyulmayan ürünlerken, günümüzde marketten alınan ürünlere dönüşmüştür. Şivlilik ürünlerinin market ürünlerine dönüşmesi, beraberinde aşırı tüketimin sağlıksızlık üretmesi gibi tehlikeler de oluşturmaktadır. Bunun yanında şivlilik ürünlerinin satın alınmasında ambalajlı ürünlerin tercih edilmesi, geçmişten bugüne olumlu karşılanan bir değişiklik olmuştur. Diğer bir değişiklikse şivlilik ürünlerinin artık markalardan oluşmasıdır. Daha önce tarla ve bahçede yetişen ürünlerle yapılan el yapımı yiyecekler, artık neredeyse hiç tercih edilmemektedir. Bunun yerine bilindik markalar -özellikle Torku- şivlilik ürünlerini domine etmektedir.

4.4. Şivliliğin Sosyal İşlevi

Şivlilik her ne kadar çocukların rol aldığı bir etkinlik olsa da aslında tüm kent yaşamına sirayet eden kültürel bir olaydır. Yapılan görüşmeler; şivliliğin kişi ve kent üzerinde birçok etkisinin olduğunu göstermektedir. Grafik 4'te şivliliğin sosyal işlevine dair yapılan kodlamalar verilmektedir. Bu çerçevede şivliliğin kişi üzerinde oluşturduğu en büyük etki, çocuğun sosyalleşmesine olan katkısıdır. Eski günlerde yaklaşık bir ay boyunca sokaklarda mahalle birlikteliği içerisinde oynanan oyunlar, şivlilik günü mahalledeki tüm evlerin gezilmesi, çocuğun akranlarıyla birlikte hareket edebilmeyi öğrenmesi, kişiye toplumsal bir aidiyet kazandırmaktadır. Diğer yandan şivlilik, ailenin çocuğuna vermek istediği bazı değerlerin kazanılmasını da sağlamaktadır. Bu çerçevede dini değerlerin kazanılması ve paylaşma gibi insani duyguların sevdirmesi, şivlilik pratikleri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Şivliliğin bir diğer sosyal işlevi ise kent yaşamı ve kültürü üzerinedir. Şivlilik günü Konya esnafının yaşadığı değişim, fener alayı ve tüm kent sakinlerinin şivlilik hediyeleri gibi pratikler, bu çerçevede yerel bir farkındalık oluşturmaktadır.

Grafik 4. Şivliliğin Sosyal İşlevin Kod Frekans Değerleri

Şivliliğin kişi üzerindeki etkisine bakıldığında, öncelikle “paylaşmayı öğrenmek” değerinin öne çıktığı görülmektedir. Çoğu katılımcı, çocuklarının topladıkları şivlilikleri birlikte gezdiği arkadaşlarıyla, kardeşleriyle, eve gelen misafirle veya ebeveynleriyle paylaştığından söz etmiştir. Bu nedenle şivlilik, aileler için çocuklara olumlu değerlerin aktarılmasına fırsat oluşturan bir araç olarak da görülmektedir. Bu durumu bir katılımcı şu sözlerle ifade etmektedir; *Çocukların üzerinde olumlu etki olduğunu düşünüyorum. Çünkü paylaşıyorlar. Paylaşmayı öğreniyorlar ki burada sosyalleşiyorlar. Tanımadıkları insanların kapılarını çalyorlar. Bu yönlerden faydalı olduğunu düşünüyorum (K2).* Katılımcının ifadelerine bakıldığında; paylaşmak, sosyalleşmek, tek başına hareket etmek ve kendini kontrol etmek davranışların, çocuklara kazandırılan değerler olduğu görülmektedir. Paylaşma değerini, katılımcıların çoğu öne çıkarmaktadır. Buna karşın söz konusu değerlerin kazanımında, günümüzde bazı değişimler olduğu da söylenebilir. Bu minvalde en fazla değişime uğrayan husus, tek başına hareket edebilmektir. Bir katılımcı söz konusu değişimi şu sözlerle anlatmaktadır.

Sosyalleşiyorlar, toplu bir şekilde organizasyon gibi oluyor onlar için. Fakat eskiden biz kendi başımıza dolaşabiliydik veya iki arkadaşımız, üç arkadaşımız dolaşırdık ama şimdi zamanın da böyle tehlikeli olduğunu düşündüğüm için herhalde, anneler de çocuklarla beraber dolaşmak zorunda kalıyor. Bir de eskiden tek katlı evler vardı. Giderdik bir kapıya giderdin oradan alırdın şivliliğini çıkarırdın. Şimdi apartman semtleri, kapıda kapıcı bekliyor o veriyor. Binaları dolaşamıyorsun (K1).

Günümüzde; ebeveynlerin yaşadıkları güvensizlik ve mahallelerde büyük apartmanların yükselişi, çocukların bağımsız yaşam kabiliyetlerini sınırlandırmaktadır. Ancak yine de şivliliğin kişi üzerinde olumlu etkileri hala sürmektedir. Bir katılımcı bu çerçevede sanal ortamlarda vakit geçiren çocukların şivlilikle birlikte rutininden çıkışını şu sözlerle anlatmaktadır.

Özellikle günümüzde dijital çağda sokakta oynayan çocuk sayısı çok az. Bizim zamanımızda annelerimiz ‘akşam namazına evde olacaksın’ diye sıkı sıkı tembih ederdi. Sabahleyin bir çıkar; akşam namazına zar zor, istemeyerek eve dönerdik. Şimdi günümüzdeki çocuklara bakıyorsunuz. Doğru düğün arkadaşlıkları yok. Arkadaşları var. Ama onlar da sanal arkadaşlar. Benim oğlumun oyun günü Cuma ve cumartesidir. Yine sınıfından arkadaşları ile dijital ortamda online oyunlar oynuyorlar. Bir mahalleye gidip çamurdan bir şey yapalım, top oynayalım öyle bir şeyleri yok. Dolayısıyla şivlilik aslında bu açıdan fiziksel bir etkileşime çıkmayı de sağlıyor. Böyle bir faydası olduğunu düşünüyorum (K25).

Katılımcının ifadelerine bakıldığında şivlilik, çocukların topluma katılmasını sağlayan önemli bir özellik olarak anlatılmaktadır. Bu görüşe paralel bir şekilde şivliliğin aile ilişkilerine de olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Şivliliğin kişi ve aile üzerinde etkileri olduğu gibi, kent yaşamı üzerinde de etkileri olduğu gözlenmiştir. Geçmiş dönemlerde kent yaşamında olan değişimler, özellikle yerel esnafın getirdiği kandiller ve trampetler gibi oyuncaklarla gerçekleşirken, günümüzde bu durum artık yaşanmamaktadır. Günümüzde esnaftan ziyade belediye ve yerel yönetimlerin etkili olduğu bir şenlik yaşanmaktadır. Belediyelerin son yıllarda şivliliği sahiplenmesi, bugün mahalli bir kutlamadan ziyade kent merkezli bir bayrama dönüştürmüştür. Bir katılımcı bu değişimi şu sözlerle ifade etmektedir.

Bizim küçüklüğümüzde, yani bu kadar büyük bir kutlama şeklinde değildi. Yine bizde aynı duyguları hissederdik. Mutlulukları falan hissederdik ama günümüzde çok çok daha güzel. Çünkü insanlar artık evlerine kapandı, işte yüksek binalarda oturuyoruz. Birbirimizden habersiziz, güvenlikte çocuk göndermiyoruz hiçbir yere. Çalışan insanlar çocuklarıyla çıkıp işte doluşturma şeklinde ya da işte 3 aylığı kutlama şeklinde yapıyorlar. O yüzden şu an Konya’da yapılan işte bu belli bölgelerde işte belediyelerin şivlilik dağıtması, okullara şivlilik göndermesi ya da 4-5 günlük yapılan programlar, etkinlikler çocuklar için çok güzel oluyor. Yani hani o şivlilik coşkusu işte biz bu yaşam şartları içinde kendi elimizle yapamadığımız ya da işte kendi elimizin yetmediği pek çok şeyi belediye eliyle yapmış oluyoruz. Çok daha güzel, dolu dolu yaşanmış oluyor. Bizde kalsa ya da işte bu işin ne olduğunu anlamayan ya da işte bir şekilde bu noktada bilinçli olmayan insanlarla bu iş bu kadar yürümez. Bu kadar coşkuyla kutlanmaz,

gelenekle yaşamaya devam etmez. Ama bu işe belediyenin el atmış olması, bu kadar dolu dolu geçmesi, batta diğer illerden işte bizim anlattığımız, konuştuğumuz arkadaşlarımız biz de gelsek biz de gelelim ya da işte çok güzel falan şeklinde durumlar bu geleneğin yaşatılması için çok önemli (K4).

Sonuç olarak şivlilik her ne kadar çocukların özelinde gerçekleşen bir gün olsa da, tüm Konya'nın yaşadığı bir gündür. Çocuklar o günü bir bayram gibi yaşayarak birçok toplumsal değeri neşe içerisinde kazanırken, aileler hayatın stresinden uzaklaşıp çocuklarıyla birlikte rutinin dışında bir gün geçirmektedirler. Son yıllarda yerel yönetimlerin iştiraklarıyla “şivlilik günü” daha da değişerek adeta bir bayrama dönüşmüştür. Nihayetinde kent sakinleri, bugünü hediyeleştikleri ve birbirlerini mutlu ettikleri bir gün olarak hatırlamaktadırlar. Dolayısıyla tüm kent; şivliliği, özlem ve neşe içerisinde beklediği ifade edilebilir.

Şivlilik, Konya kent merkezinde yaşayan halkın benimsediği, sevdiği ve kendini özel hissettiği özlemle anılan bir gündür. “Çocuk bayramı” olarak kutlansa da, tüm insanların bayramın neşesini paylaştığı bir gelenektir. Bu yönleri nedeniyle şivlilik, toplum içerisinde Konya'nın “sosyal işaretine” dönüşmüş durumdadır. Çünkü başka bölgelerde şivliliğin olmayışı, kişilerin kendilerini özel hissetmesine neden olmaktadır. Şivlilik zamanı Konya'da yaşayan ancak şivlilik geleneğini bilmeyen insanların şaşkınlıkları, Konyalılar tarafından saygı ve tebessümle karşılanmakta, Konya'ya has olan bu geleneğin Konyalı olmayanlara anlatılması için bir fırsat oluşturmaktadır.

Günümüzde şivlilik birçok açıdan değişse de güncelliğini yitirmemiştir. Şivlilik konusunda yaşanan en büyük değişimin dağıtılan hediyeler ve değişen mahalle olduğu görülmüştür. Dağıtılan hediyeler geçmişte oldukça sınırlı ve mütevazı iken günümüzde gösterişli ve çeşitli hale geldiği katılımcılar tarafından sıkça dile getirilmiştir. Katılımcıların ifade ettiği bir diğer önemli değişim ise mahalle güvenliliğidir. Eski günlerde dışarıda rahatça oyun oynayan ve istedikleri kapıyı rahatça çalıp şivliliklerini toplayan çocukların günümüzde bunu yapamadıkları fark edilmiştir. Söz konusu iki husus çalışma içinde detaylıca ele alınmıştır. Ancak çalışmada ele alınamayan buna karşılık araştırılmaya değer bulunan bazı değişimler de söz konusudur.

Şivlilik geleneğinde yaşanan diğer değişimler ise sosyal medya ve belediyelerdir. Günümüzde sosyal medya kullanımı, şivliliğin kent için anlamını değiştirmiştir. Geçmişte şivlilik, çocukların sosyal ve dinsel anlamda topluma adapte olmasını sağlarken, sosyal medyanın etkisiyle günümüzde şivliliğe yeni formlar eklenmiş ve böylelikle şivlilik, aynı zamanda çocuk şenliğine dönüşmüştür. Söz konusu dönüşümü Konya belediyelerinin de desteklediği fark edilmiştir. Katılımcıların tamamına yakını belediyelerin şivlilik zamanı özellikle kongre merkezinde yaptığı etkinliklerden söz etmiştir. Söz konusu etkinliklerin kent üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu minvalde yerel bir değer olan şivlilik, “çocuk bayramı” olarak belediyeler tarafından öne çıkarılmaktadır. Ancak söz konusu olumlu etkiye rağmen, belediyelerin şivliliği mahalleler içinde gerçekleşen bir etkinlikten çıkararak salon merkezli bir bayrama dönüştürdüğü görülmüştür. Bu değişimin kent üzerinde oluşturduğu etkinin araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Diğer taraftan sosyal medya da, şivliliğin göz önünde olmasını arttırmıştır. Bunun yanında sosyal medya, şivlilik geleneğini mahalli olmaktan çıkarmaktadır. Şivliliğin Konyalılara özgü bir gelenek olmaktan çıkmasının neden olabileceği etkilerin olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Şivlilik üzerine araştırılması gereken bir diğer konu ise marketlerdir. Özellikle son yıllarda şivlilik ambalajı ile satışa sunulan ürünler görülmektedir. Yapılan çalışmada, son yıllarda marketlerde satılan ürünlerin sağlık yönünden olumsuz etkileri, bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu olumsuz etkilerin giderilmesi için marketlerde sunulan ürünlerde ne gibi değişimler yapılabileceği, araştırmaya değer diğer bir konudur.

Bu çalışma şivliliğin ürettiği ilişki biçimlerinin Konya kentinde olumlu etkileri olduğunu, ailelerin ve çocukların şivlilik geleneğini bir bayram gibi, hayatın stresinden uzak bir gün olarak geçirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla şivliliğin sürdürülmesinin kent yaşamı üzerinde olumlu etkileri vardır. Sonuç olarak şivlilik benzeri geleneklerin toplumsal yaşama olumlu etkileri olduğu ve bu etkilerin canlandırılıp sürdürülmesi gerektiği söylenebilir.

Yukarıda elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan ve değerlendirilen çalışma Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Etik Kurulu'nun 27.02.2024 tarihli 2024/35 karar sayısı ile uygun bulunmuştur.

6. Extended Abstract

Şivlilik is a long-remembered day that the people living in Konya city centre approve, love and feel special. Although it is celebrated as a "children's holiday", it is a tradition where all people share the joy of the holiday. Due to these aspects, shivlilik has turned into a "social sign" of Konya. The said importance of Shivlilik has made it the subject of many researches. The main area of interest of the studies on the tradition is related to how the tradition emerged. In this context, the birth of the tradition, the forms of celebration in the historical process and the importance of the tradition as a living cultural heritage are the main focus of these studies. However, it is also seen that many aspects of the tradition are not addressed in these studies.

This research aims to reveal some aspects of the tradition that have not been mentioned. In this framework, the main purpose of the research is to reveal the forms of social relations produced by the tradition of shivlilik. In order to reveal the social relations, phenomenological design was adopted in qualitative research methods. In qualitative studies applying the phenomenological design, the data source is obtained from people who experience the phenomenon at the focus of the research and who can express this phenomenon. For this reason, the study group of the research consists of people who experience the tradition of shivlilik and still keep the tradition alive with their children. The research was conducted in the central districts of Konya province (Selçuklu, Meram and Karatay). 26 people were interviewed in the study. The interviewees were asked questions about the experiences of the tradition, the lost customs of the tradition, the new forms added to the tradition, and the effects of the tradition on the individual and society.

In this study, interview technique was used as a data collection tool. In this direction, "Semi-structured Interview Form" was applied to the participants. The data obtained from the interviews were evaluated by inductive analysis method and themes were formed. The themes were organised from past to present and from the beginning to the end of the shivlilik day. The interviews were analysed with *MAXQDA Analytics Pro 2022* software. Four themes were reached in the analysis of the findings.

The first theme is "shivlilik from past to present". In order to understand the tradition of shivlilik, it is necessary to firstly mention its meaning for Konya. In this framework, the interviews revealed that the tradition is seen as a "social sign of Konya". In this theme, the experiences of the participants in their childhood and the changes experienced were also emphasised.

The second theme is "shivlilik day". Under this heading, the customary rituals that take place on the day of the festival are emphasised. Situations that are associated with the day such as the torchlight procession, the morning of the day, the bag of the day, and the "p(b)isi" are discussed under this heading. In this title, the changing practices of the festival are also emphasised. The third theme is titled "the consumption of the shivlilik". This heading deals with the similarities in the consumption of the shivliliks, the role of families, the producers of the shivlilik products and the attitudes towards these products. It also further elaborates on the change in shivlilik and reveals the impact of the family on shivlilik.

The last theme is "the social function of shivlilik". Under this heading, the changes caused by shivlilik on the individual, family, neighbourhood and the city are mentioned. Although shivlilik is an activity in which children take part, it is actually a cultural event that permeates the whole city life. The interviews conducted show that shivlilik has effects on the individual and the city. In the old days, the games played on the streets for about a month in the neighbourhood together, visiting all the houses in the neighbourhood on the day of shivlilik, and the child learning to act together with his/her peers give the person a social belonging. On the other hand, shivlilik also provides the acquisition of some values that the family wants to give to their children. In this framework, the acquisition of religious values and the promotion of humanitarian feelings such as sharing are realised through shivlilik practices.

As a result of the interviews, it was concluded that the forms of relationship produced by shivlilik have positive effects in the city of Konya and that families and children spend the tradition of shivlilik as a day away from the stress of life like a holiday. Therefore, the continuation of shivlilik has positive effects on urban life. As a result, it can be said that traditions such as shivlilik have positive effects on social life and these effects should be revived and maintained.

Keywords: Shivlilik, Shivlilik Day, Konya, Tradition, Phenomenology.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların alışmadaki katkı oranları İslam CAN %60/ Hüseyin ÖZİL %40 şeklindedir.
The authors' contribution rates in the study are İslam CAN %60/ Hüseyin ÖZİL %40 form.

ıkar atışması Beyanı / Conflict of Interest

alışmada herhangi bir kurum veya kişi ile ıkar atışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu alışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Arslan, N. (2021). Konya'da sürdürülen Şivlilik geleneğinin sosyal bilgiler dersi kültür aktarımı açısından değerlendirilmesi. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Arslan, N., & Meydan, A. (2023). Konya'da sürdürülen şivlilik geleneğinin sosyal bilgiler dersi kültür aktarımı açısından değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 2(13), ss. 1125-1140.
- Aydın, M. (1985). Konya'daki manevi halk inançlarının dinler tarihi açısından tahlili. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(1), ss. 19-35.
- Çakır, V. (2005). Konya'nın Geleneksel Eğlence Kültürü. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(17), ss. 355-382.
- Desteli, İ. (2014, 5 1). *İsmail Desteli'den şivlilik (pişi'nin) tarihçesi*. 02 2024 tarihinde memleket.com.tr: <https://www.memleket.com.tr/ismail-detseliden-sivlilik-pisinin-tarihcesi-350342h.htm> adresinden alındı
- Fikret, N. (1936). Konya şehrine mahsus eski adetlerden namaz ve şivlilik. *Konya Halkevi*, ss. 51-54.
- Görgülü, D. (2018). Konya'da aşure, şivlilik ve fener alayı geleneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(12), ss. 66-82.
- Gündüz, M., Çiftçi, İ., & Sekmenli, T. (2015). Shivilik burns: injuries resulting from traditional celebrations. *Int J Burn Trauma*, 5(3), ss. 75-78.
- Gill, M. J. (2014). The possibilities of phenomenology for organizational research. *Organizational Research Methods*, 17(2), ss. 118-137.
- İşık, A. (2000). Konya'da namaz ve şivlilik adetleri. *Yeni İpek Yolu Konya Ticaret Odası Dergisi*(3), ss. 18-22.
- İşık, A. (2013). Şivlilik adı ve kökeni üzerine ... *Merhaba Akademik Sayfalar*, 13(16), ss. 254-256.
- İşık, A. (2024, 2 28). *Şivlilik*. Konya Ansiklopedisi: <https://www.konyapedia.com/makale/3402/sivlilik> adresinden alındı
- İstanbullu, S. (2023). Ramazan eğlencelerinde ezgili mânilerin korunması ve yaşatılmasının önemi: Kütahya Küpçecik örneği. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, ss. 2165-2184.
- Kümbetoğlu, B. (2019). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma* (6. Baskı). Bağlam Yayıncılık: İstanbul.
- Kontv Haber. (2023, Ocak 26). *Turistlerin "şivlilik" şaşkınlığı, Erişim Tarihi: 15.02.2024*. 02 15, 2024 tarihinde Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=8gH8Y8ONgnY> adresinden alındı
- Koz, M. S. (1992). Türk halk kültürünün unutulmuş kaynaklarından biri: "Türkiye'nin sıhhi-i ictimai coğrafyası. IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildiriler (ss. 37-49). içinde Ankara: Feryal Matbaası.
- Kutlu, Ö., & Göksel, Z. S. (2014). Kent Kültürü Oluşturma Aracı Olarak Kültürel Belediyecilik: Selçuklu Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı*, ss. 75-91.
- Merleau-Ponty, M. (2020). *Algının fenomenolojisi*. (E. S. Hacımuratoğlu, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Neuman, W. L. (2017). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar cilt I-II* (9. Baskı). Ankara: Yayın Odası.
- Sakaoğlu, S. (2016). Şivlilik. M. A. Saim Sakaoğlu içinde, *Aile yazıları* (s. 10-11). Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Sakaoğlu, S. (2023, 3). Bir zamanlar mahalleimde hayat. *Darülmülk Konya*, ss. 43-54.
- Show Ana Haber. (2023, Ocak 27). *Fener alayından sonra şivlilik*. 02 15, 2024 tarihinde Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=Bb3GZIIIRudc> adresinden alındı
- Soyadı, A. (2020, Temmuz). Çalışma Başlığı. *Selçuk İletişim*, 13(2), ss. 1-12.
- Şahin, A. (2022). Medeniyetin lezzet ikramı: Konya'da şivlilik geleneği. *Düşünen Şehir*(16), ss. 46-49.
- Tekin, H. (2011). Şivlilik. *Merhaba Gazetesi: Akademik Sayfalar*. Konya.
- Tekin, Z. (2014). Konya'ya özgü bir eğlence kültürü: "Şivlilik". *Bilim ve Kültür - Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 5(2), ss. 106-111.
- Tomkins, L., & Eatough, V. (2014). Stop 'helping' me! Identity, recognition and agency in the nexus of work and care. *Organization*, 21(1), ss. 3-21.

TRT Avaz. (2015, Ocak 15). *Şivlilik Geleneği / Konya- Derin Kökler*. 02 15, 2024 tarihinde Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=-7G6a5CFe5s> adresinden alındı

van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. State University of New York Press: Albany.

Varnalı, M. (2022). Şivlilik. *Değer Aylık Kültür ve Yaşam Dergisi*, ss. 34-35.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H. (2005). Gelenek, gelenekçilik ve geleneksecilik. *Muhafazakar Düşünce*(3), ss. 39-53.

Yin, R. K. (2016). *Qualitative research from start to finish* (2nd b.). New York: The Guilford Press.